Svar på skriftligt spörsmål om ersättande av torv med värdefullt massaved i kraftverk

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 524/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Hannu Hoskonen/cent:

Vilka omedelbara åtgärder vidtar regeringen för att skogsindustrins råvaruförsörjning ska kunna säkerställas i alla lägen och försörjningsberedskapen och leveranssäkerheten i energiproduktionen ska säkerställas, och hur säkerställs tillverkningen av nya produkter som tillverkas av torv i Finland, vilket redan nu erbjuder utmärkta möjligheter för exportintäkter på hundratals miljoner euro på den snabbt växande världsmarknaden?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt den senaste statistiken användes i Finland 2019 sammanlagt 8,2 miljoner m^3 skogsflis, varav 7,6 miljoner m^3 användes i värme- och kraftverk och 0,6 miljoner m^3 i hushåll. Statistik förs årligen över förbrukningen av skogsflis och flisens ursprung delas in i fyra olika fraktioner (avverkningsrester, klenträd, stubbar och grov stamved). Enligt Naturresursinstitutets preliminära statistik för 2019 användes cirka 0,4 miljoner m^3 grov stamved för energiproduktion dvs. för cirka 0,8 TWh. Den grova stamveden som används i energiproduktionen är i regel stamved som är rötskadad och har torkat stående, till exempel murknade rotändor av stockar. Dessa lämpar sig inte för produktionen av produkter med högre förädlingsvärde. Enligt Naturresursinstitutets statistik har andelen grov stamved under de senaste åren varit cirka 0,3–0,4 miljoner m^3. Som jämförelse kan man konstatera att skogsindustrin 2018 använde sammanlagt 73,6 miljoner m^3 virke

Mängden skogsflis som används i värme- och kraftverk växte fram till 2013, men har därefter hållits på samma nivå på cirka 7,6 miljoner m^3 i flera år. Samtidigt har andelen trä som uppkommer som biprodukt, avfall och i återanvändningen inom skogsindustrin ökat i fasta trädbränslen och denna andel var till exempel i fjol cirka 13 miljoner m^3. På motsvarande sätt har priset på skogsflis stabiliserat sig på en nivå av cirka 21 €/MWh. Så länge skogsflisens pris ligger på en lägre nivå än priset för gagnvirke, är det inte ekonomiskt motiverat att använda gagnvirke som bränsle.

Därför är det svårt att bedöma om gagnvirke i större utsträckning i framtiden varaktigt skulle riktas till energiproduktion, trots att det finns tryck för att öka mängden biomassa som energikälla.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 524/2020 rd

Många faktorer påverkar detta, till exempel den globala utvecklingen för efterfrågan på skogsindustriprodukter, mängden använt trä och avverkningar inom skogs- och sågindustrin, framtidens logistiska lösningar samt priser på alternativa bränslen och produktionstekniker. För närvarande har man till energianvändning styrt fraktioner för vilka det inte finns någon användning inom skogsindustrin, till exempel avverkningsrester och slanor med liten diameter som insamlats vid vård av ungskog eller träd med rötskada. Att styra gagnvirke till energianvändning skulle förutsätta att energiproduktionens betalningsförmåga skulle förbättras till att motsvara skogsindustrins betalningsförmåga. Ju mer det betalas för trädbränslen, desto bättre är den relativa lönsamheten för alternativa produktionssätt för energi.

I enlighet med regeringsprogrammet och redan under föregående regeringsperiod har olika tekniker som inte baserar sig på förbränning främjats. Antalet olika projekt kring spillvärme och geotermisk energi har ökat snabbt under de senaste åren. Även den skrivning i regeringsprogrammet om att sänka skatteklassen för värmepumpar som producerar fjärrvärme som skattearbetsgruppen utarbetar kommer att påskynda denna utveckling ytterligare och arbetsgruppen är medveten om risken i att öka användningen av massaved inom energiproduktionen då nya riktlinjer planeras.

Även tyngdpunkten för energistöd har överförts från konventionell teknik till ny teknik. Genom att skärpa riktlinjerna för stöd i synnerhet vad gäller konventionell teknik samt sänka stödprocenten har stödbeloppen för lösningar som baserar sig på förbränning minskat betydligt under de senaste åren. Till exempel uppgick stöd som betalades till värmecentraler som baserade sig på trädbränslen fortfarande till cirka 13 miljoner euro 2014, medan motsvarande stödbelopp var cirka 1,5 miljoner euro 2019 och bestod främst av stöd för små projekt eller stöd för projekt för ny teknik. Samtidigt stödde man lösningar som baserar sig på spillvärme med sammanlagt 8 miljoner euro. Största delen av projekten hade en anknytning till solenergistöd.

Dessutom har fullmakten för energistöd ökats betydligt under de senaste åren. År 2019 infördes en separat fullmakt för beviljande av medel som riktas till stora demonstrationsprojekt inom ny energiteknik. Stödet kan främja till exempel stora demonstrationsanläggningar med en anknytning till spillvärme eller geotermisk energi. År 2020 infördes ett stödprogram för dem som föregripande slopar användningen av stenkol. Avsikten är att stödja projekt med hjälp av vilka användningen av stenkol i energiproduktion kan slopas redan 2025. Projekt där andra tekniker än förbränning används prioriteras. Fullmakten för energistöd uppgår till sammanlagt 130 miljoner euro för 2020, och fullmakten kan användas för att inleda projekt som uppgår till en uppskattning på över 500 miljoner euro och i huvudsak grundar sig på ny teknik.

I ljuset av officiell statistik har gagnvirke alltså inte ännu under de senaste åren riktats i betydande mängder till energiproduktion i värme- och kraftverk, utan användningen av trädbränslen grundar sig fortfarande huvudsakligen på skogsindustrins biströmmar, till exempel svartlut, bark och spån. För närvarande finns det inte heller tecken på att utvinningen av torv helt skulle ta slut trots utsläppshandelns konsekvenser (även om en stor del av produktionen ska läggas ner), eftersom regeringen inte har fattat ett beslut i frågan.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 524/2020 rd

Regeringen har nyligen tillsatt en torvarbetsgrupp för att begrunda ersättningen av bränntorv med produkter av en högre förädlingsgrad och i Ilomants bygger Vapo en anläggning för aktivt kol. Genom att utvinna mindre torv än nu är det även möjligt att garantera en leverans- och försörjningsberedskap för el och värme som ligger på samma nivå som idag.

Skrivningarna i regeringsprogrammet har inte glömts bort, utan regeringen har situationen hela tiden under uppsyn och reagerar om ovannämnda omständigheter enligt statistiken börjar förändras och det ser ut som om förändringen blir permanent.

Helsingfors den 13 juli 2020

Näringsminister Mika Lintilä